

рогозки. Идвали при него и учители отъ съседнитѣ мѣста. Тѣ наблюдавали съ възхищение неговия педагогиченъ похватъ, приветливостъ и ученолюбие, искали съвети, учели се отъ него, макаръ и по-възрастни. Р. Ил. Блъсковъ, напр., описва начина, по който Филаретовъ преподавалъ новата тогава наука география. Поради липса на карти и глобуси, Филаретовъ си служилъ съ диня, за да придаде нагледностъ на обучението.

Презъ 1847 г. въ Шуменъ дожда за класенъ учителъ С. Доброплодни. Филаретовъ минава въ взаимното училище, където преподава на момчета и момичета политическа география, аритметика, свещена история, българска и славянска граматика, черковно пѣние, писмописание и т. н. Тамъ неговъ ученикъ е билъ и В. Друмевъ. Шуменскитѣ граждани били много доволни отъ младия учителъ. Неговитѣ дарби правили впечатление на всички. Затова решили да го пратятъ въ Цариградъ да добие по-високо образование въ знаменитото Куручешменско гръцко училище, въ което сж учили нѣкои видни българи — Иларионъ Макариополски, Г. С. Раковски, С. Доброплодни, Г. Кръстовичъ и т. н. Шуменци писали на архонъ Николай Логотетъ, който презъ 1848 г. настанилъ Филаретова въ училището (М. Георгиевъ, Възраждането на градъ София, с. 22). Тамъ остава само 6 месеца. Съ съдействието на Ал. Екзархъ, Филаретовъ заминава за Одеса да постъпи въ семинарията, но остава въ дома на Ст. Тошковичъ и следва въ Одеската гимназия, която завършва следъ четири години. Нѣмаме сведения за заниманията му въ Одеса, но изглежда, че и тамъ той е обърналъ внимание съ своето усърдие, защото презъ 1852 г. одескитѣ българи го препоръчватъ на Ив. Н. Денкоглу. Филаретовъ заема основаната презъ 1844 г. стипендия и постъпва студентъ въ историко-филологическия факултетъ на Московския университетъ. Тамъ започва ново и плодовито време въ живота му.

За университетскитѣ му занятия знаемъ малко. Изглежда, че Филаретовъ е дружелъ твърде много съ студенти. На 23.V.1855 г. той пише на Н. Геровъ, че неговата стая е „срѣдоточіе, гдѣ сж събиржтъ мои-тѣ лудымлади другари и приговаряме за испытаніе кому въ какъвъ-то часъ свирни“ (Изъ архивата на Н. Геровъ. Кн. II, № 268, с. 449). Но срѣдата на тия лудимлади не е могла да представя за него по-траенъ интересъ. Филаретовъ, съ своето дълбоко съзнание за нравственъ и граждански дългъ, съ доброто познаване на българската действителностъ, още като студентъ развива особено жива дейностъ въ полза на своето отечество. Той се интересува отъ всички негови прояви, влиза въ връзка съ по-виднитѣ български дейци, търси познанството на ония руси, които проявяватъ внимание къмъ българскитѣ работи. Отъ неговата голѣма кореспонденция е спазено твърде малко, но и то достатъчно свидетелствува за сношенията на Филаретовъ съ дейци като Ив. Н. Денкоглу, Н. Хр. Палаузовъ, Раковски, Н. Геровъ, Д. Чинтуловъ, С. Радуловъ, Хр. Георгиевъ, руситѣ М. П. Погодинъ, П. Безсоновъ, Ал. В. Рачински и т. н. Съ нѣкои отъ тѣхъ той е много близкъ, на първо мѣсто съ Ив. Н. Денкоглу. Филаретовъ е неговъ възпитаникъ. Това е първото условие за по-тѣсното имъ сближение. Възпитаникътъ, съ своя кроткъ нравъ и голѣмо ученолюбие, спечелва напълно довѣрието на благодетеля си.